

Vergaderjaar 1983–1984

18 177

Wijziging in het Wetboek van Koophandel, in het Burgerlijk Wetboek en in de Faillissementswet in verband met de sloop van teboekstaande binnenschepen (Wet huurkoop teboekstaande binnenschepen)

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld, 15 maart 1984

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit ontwerp van wet, brengt het navolgende verslag uit.

ALGEMEEN

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel.

Zij namen aan, dat nu uit het ter zake door de regeringscommissaris met de Federatie van Schippersbonden gevoerde overleg de behoefte aan een wettelijke regeling was gebleken en daarover met de Koninklijke Notariële Broederschap, de Vereniging van Zaakwaarnemers-Administrateurs en de Nederlandse Hypotheekbank N.V. overleg was gevoerd, deze instanties zich ook in de strekking van het wetsvoorstel konden vinden.

Zij achtten het juist, dat aansluiting is gezocht bij de regeling in de Tijdelijke Wet Huurkoop Onroerend Goed. Zij zouden graag vernemen in hoeverre en waarom deze regeling «nagenoeg» gelijklopend was aan de regeling van Boek 8 NBW en niet geheel gelijklopend. Is dit een kwestie van begripsomschrijvingen en systematiek of zijn daarvoor andere redenen, zo vroegen deze leden.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden aan de hand van de memorie van toelichting vastgesteld dat over dit wetsontwerp vooroverleg is gepleegd door de regeringscommissaris onder anderen met de Federatie van Schippersbonden, door wie de behoefte kenbaar was gemaakt te komen tot een wettelijke regeling met een nadere concretisering en vaststelling van de rechten van de huurverkoper en de huurkoper, alsook met de Koninklijke Notariële Broederschap, met de Vereniging van Zaakwaarnemers-Administrateurs en met de Nederlandse Scheepshypotheekbank N.V., en dat derhalve behoefte bestond aan een wettelijke regeling te dezer zake, nu blijkens de inhoud van artikel 1576h juncto artikel 1576 derde lid van het Burgerlijk Wetboek de huurkoop van teboekgestelde binnenschepen niet valt onder de regeling ingevolge de voormelde artikelen van het Burgerlijk Wetboek.

Wel was deze leden de zinsnede op blz. 7 van de memorie van toelichting niet geheel duidelijk. Daarin wordt gesteld dat bij dit overleg is gebleken dat niet gezegd kan worden dat de ene of de andere partij bescherming behoeft jegens de wederpartij. Daaruit zou kunnen worden geconcludeerd

¹ Samenstelling: Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), G. C. van Dam (CDA), Kosto (PvdA), voorzitter, Salomons (PvdA), Patijn (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), Evenhuis-van Essen (CDA), Wessel-Tuinstra (D'66), Faber (CDA), Tripels (VVD), ondervoorzitter, Buikema (CDA), Van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Lankhorst (PPR), Van Es (PSP), Dales (PvdA), Janmaat (Centrumpartij), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), De Grave (VVD), Lucassen-Stautterer (VVD).
Plv. leden: Van den Bergh (PvdA), Alders (PvdA), De Kwaadsteniet (CDA), Stemerding (PvdA), Van Kemenade (PvdA), Wallage (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Laning-Boersema (CDA), Dees (VVD), Cornelissen (CDA), Van den Toorn (CDA), Leerling (RPF), Dijkman (de groep Scholten/Dijkman), Brouwer (CPN), Van Ooijen (PvdA), Van Dis (SGP), Hermans (VVD), Jacobse (VVD), Rempt-Halmans de Jongh (VVD), Lauxtermann (VVD).

dat de behoefte aan een wettelijke regeling derhalve niet zo sterk is als uit de daaraan voorafgaande zinsnede met betrekking tot de Federatie van Schippersbonden, door wie deze behoefte kenbaar zou zijn gemaakt, blijkt.

Helaas blijkt het Verdrag van Genève in de weg te staan aan het toekennen van een zakelijk recht aan de onderwerpelijke rechtsfiguren, hetgeen uiteraard de meest voor de hand liggende oplossing zou zijn geweest. Bovendien wordt terecht vastgesteld dat de ontwikkeling in de binnenvaart zich niet heeft ontwikkeld als het geval is met betrekking tot luchtvaartuigen en dat de praktijk zich kennelijk heeft aangesloten bij de in het Burgerlijk Wetboek en de Tijdelijke Wet Huurkoop Onroerend Goed gegeven regeling van huurkoop.

Behoudens de hieronder bij een aantal artikelen te maken opmerkingen konden deze leden zich dan ook verenigen met het doel, de strekking en de inhoud van het voorliggende wetsontwerp.

ARTIKELEN

Artikel I, onder A

Artikel 765a, eerste lid

Op blz. 9 bij artikel 765a, eerste lid, wordt opgemerkt dat de term «huurkoop» niet geheel juist is te achten, daar het element «huur» niet aanwezig behoeft te zijn en dat aan de besluitvorming van partijen wordt overgelaten hoe zij hun verhouding vóór de levering willen regelen. Op grond daarvan stelden de leden van de V.V.D.-fractie de vraag waarom desondanks gesproken wordt van «scheepshuurkoop» en van «Wet Huurkoop teboekstaande binnenschepen». Deze leden merkten voorts op dat terecht wordt gesteld dat de scheepshuurkoop een koopovereenkomst is, hetgeen tot gevolg heeft dat het risico van het verkochte binnenschip bij de koper komt te liggen. Zij vroegen of niet een zodanige overeenkomst zou kunnen worden gesloten, zulks naar analogie van het bepaalde in artikel 1576p, inhoudende dat nadat al hetgeen uit hoofde van de overeenkomst aan de verkoper is betaald, deze zich niet alleen verbindt tot eigendoms-overdracht van het binnenschip, doch dat tussen partijen wordt overeengekomen dat reeds nu vooralsdan de koper gerechtigd is c.q. wordt om te zijner tijd op basis van de notariële akte de eigendomsoverdracht te effectueren en onder meer de inschrijving in het in artikel 750 genoemde register zelf kan realiseren.

Artikel 765a, tweede lid

De leden van de V.V.D.-fractie informeerden of de bedoelde toestemming van degene te wiens behoeve op de dag van de inschrijving van de in artikel 765f bedoelde hypotheek een beperkt recht tot een beslag op het schip in het in artikel 750 genoemde register is ingeschreven zo ver kan gaan dat deze toestemming of het niet geven daarvan de gehele overeenkomst ongeldig maakt, dan wel of de werking daarvan niet beperkt zou moeten blijven tot de hypotheekinschrijving, als bedoeld in artikel 765f 1 sub c.

Verder vroegen deze leden of een beslaglegger op het schip, waarvan het beslag is ingeschreven in het in artikel 750 genoemde register, zoveel macht zou mogen hebben dat hij door te weigeren de hier bedoelde toestemming te geven de overeenkomst ongeldig zou kunnen maken. Daardoor wordt naar de mening van deze leden aan de beslaglegger een te grote macht gegeven en zou deze, al is het maar ter zake van een beslag voor een relatief gering bedrag, de overeenkomst kunnen tegenhouden, hetgeen hen niet juist voorkwam. Voorts wilden deze leden in dit verband

weten welke rechten en mogelijkheden de verkoper en/of koper hebben in geval de schriftelijke toestemming niet wordt verleend. Zij meenden dat tegenover de «rechten» die aan de in lid 2 bedoelde personen worden gegeven toch ook afdwingbare in de wet vastgelegde plichten zouden moeten staan indien het niet-geven van de vereiste schriftelijke toestemming niet redelijk zou zijn.

Ten slotte stelden deze leden dat in de eerste regel van lid 2 tot uitdrukking zou moeten komen waarop de schriftelijke toestemming betrekking heeft, zij suggereerden een redactie van de navolgende inhoud: «De overeenkomst is slechts van kracht indien daartoe schriftelijke toestemming enz.».

Artikel 765b

De leden van de V.V.D.-fractie merkten bij lid 1 op dat naar hun opvattingen zowel de verkoper als de koper de inschrijving zou moeten kunnen realiseren en dat dit derhalve een recht is dat door de meest gereede partij kan worden gerealiseerd. Het leek hen onredelijk en ondoelmatig dat deze inschrijving alleen door verkoper en koper gezamenlijk zou kunnen plaatsvinden.

Ten aanzien van lid 2 stelden deze leden de vraag of van deze bepaling bij overeenkomst kan worden afgeweken en derhalve de scheepshuurverkoop, die de eigendom heeft overgedragen, door de koper kan worden ontslagen van de rechten en verplichtingen uit de eerder tussen deze partijen gesloten overeenkomst.

Artikel 765d

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat uit lid 1 zou kunnen worden afgeleid dat partijen ten aanzien van de te betalen termijnen verplicht zijn, aan te geven welk deel daarvan strekt tot aflossing van de prijs voor de koop van het schip, c.q. de koopsom, welk deel strekt tot betaling van mogelijkerwijs verschuldigde rente en welk deel mogelijkerwijze betrekking heeft op de ter beschikkingstelling van het schip (een soort huurprijs). Wanneer nu, om de memorie van toelichting te volgen, partijen voor alle termijnen bij voorbeeld de huur op nihil stellen, is naar de mening van de leden van de V.V.D.-fractie de vraag gewettigd of dit beding nietig is, omdat er dan geen sprake is van een vermelding van de verdeling der betalingen over de onderscheidene factoren. Bovendien zou kunnen worden gesteld dat in dat geval toch ook niet voldaan is aan de inhoud van lid 1 van artikel 765d.

Artikel 765f, tweede lid

De leden van de V.V.D.-fractie meenden dat toch bezwaarlijk «onder gebrek van het schip» een staat of eigenschap van het schip kan worden begrepen, nl. een op het schip gelegd beslag, dan wel een faillissement van de verkoper, omdat dan toch aan de woorden «gebreken van het schip» geweld wordt aangedaan. Wanneer de verkoper moet garanderen dat het schip aan de koper onbepaald ter beschikking wordt gesteld, zou een andere weg daartoe moeten worden gevonden, voorts zou zulks nadrukkelijk in lid 1, sub b, c.q. lid 2, tot uitdrukking moeten worden gebracht.

Artikel 765, vijfde lid

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat de memorie van toelichting dienaangaande stelt dat het partijen niet is toegestaan de gevolgen van wanprestatie van de verkoper op dusdanige wijze te regelen, dat de koper geen recht heeft op volledige schadevergoeding. Naar de opvattingen van deze leden dekt deze toelichting niet de tekst van de desbetreffende bepaling. Niet valt namelijk in te zien dat partijen niet van tevoren op

diverse wijzen de mogelijkerwijze te betalen schadevergoeding nu reeds vooralsdan vaststellen of de vaststelling daarvan aan arbitrage overlaten c.q. aan een of meer arbiters, die de schadevergoeding bij wege van bindend advies vaststellen. Bovendien zou het in strijd zijn met de toch bij iedere overeenkomst ten principale aan partijen gegeven contractsvrijheid partijen de mogelijkheid te ontnemen de eventuele schadevergoeding bij wanprestatie te regelen als hen goedgevindt.

Verder zou naar hun mening in het kader van deze opmerking de vraag kunnen worden gesteld of wanneer partijen naast schadevergoedingsfactoren en daaruit resulterende schadevergoeding dwangssommen zouden zijn overeengekomen, deze dwangssommen dan onverkort gehandhaafd blijven en niet de schadevergoeding vermogen aan te tasten.

Artikel 665h, eerste lid

De leden van de V.V.D.-fractie stelden de vraag waarom de koper slechts het recht heeft om de termijnen van de door hem te betalen koopsom en rente aan te wenden tot rechtstreekse betaling van opeisbare rente en aflossing aan een schuldeiser, te wiens behoeve de hypotheek op het schip gevestigd is. *Waarom is dit niet mogelijk tot betaling van schulden wegens vorderingen van derden, die op het schip beslag hebben gelegd? Is hij in geval de koper van het hem in dit artikel gegeven recht gebruik maakt, niet gehouden de door hem verschuldigde betalingen aan te wenden tot betaling van die schulden bij de voldoening waarvan de verkoper het meeste gebaat is?*

Tevens zou in de wet naar de mening van deze leden tot uitdrukking moeten komen dat in dat geval de koper ter zake van de ingevolge lid 1 gedane betalingen tegenover de verkoper tot die bedragen gekweten is.

Artikel 765h, tweede lid

Het leek de leden van de V.V.D.-fractie redelijk dat de hypothecaire crediteur evenzeer gehouden moet zijn aan de hypothecaire schuldenaar mee te delen welke betalingen inmiddels door de koper op zijn schuld hebben plaatsgevonden.

Artikel 765h, vierde lid

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat, wanneer dit recht van compensatie aan de koper gegeven wordt, nagelaten is aan te duiden dat het de koper wellicht vrij staat om aan de verkoper mede te delen op welke betalingsverplichtingen de door de koper aan de hypothecaire schuldeiser gedane betalingen in mindering strekken dan wel dat de koper daarin volkomen vrij is, of de verkoper het recht heeft te bepalen op welke schuldverplichtingen deze compensatie zich uitstrekt dan wel of de betalingen in mindering strekken op die elementen van de betalingsverplichtingen van de koper, waarbij de koper danwel de verkoper het meest gebaat is. Het wilde deze leden derhalve voorkomen dat hieromtrent duidelijkheid zou moeten worden gegeven.

Artikel 765h, vijfde lid

De leden van de V.V.D.-fractie hadden bezwaren tegen het hierin bepaalde, omdat dit een grote rechtsonzekerheid schept. Immers op deze wijze worden de rechten van de eigenaar van de vordering ernstig aangetast en wordt een onder de koper ten laste van de verkoper gelegd beslag van onwaarde.

Artikel 765i, eerste lid

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat gesproken wordt over: «Zulks op de voorwaarden nader door partijen overeen te komen». Daarbij is nagelaten zich te realiseren dat partijen zulks bereids overeengekomen kunnen zijn! Derhalve zou zulks aan lid 1 moeten worden toegevoegd, aldus deze leden.

Artikel 765l, eerste lid

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat niet alleen ontbinding kan plaatsvinden van de overeenkomst, doch dat ook van een ontbondenverklaring sprake kan zijn en dat het hen derhalve zinvol leek om zulks achter de woorden «bij ontbinding» toe te voegen.

Artikel 765l, tweede lid

De leden van de V.V.D.-fractie stelden de vraag of de doorhaling van de inschrijving slechts kan geschieden met toestemming van de daartoe bevoegde partijen en of zulks ook niet mogelijk zou moeten zijn door de meest gereede partij, ten einde daaromtrent tussen beide partijen ontstane problemen te elimineren.

Artikel 765m

De motivering van deze bepaling is naar de opvattingen van de leden van de V.V.D.-fractie ongenoegzaam. Er is toch steeds een contractsvrijheid waarbij het vaak te doen gebruikelijk is dat contractspartijen bepalingen opnemen ingevolge welke de overeenkomst van rechtswege een einde neemt met alle daaraan door partijen blijkens de overeenkomst verbonden gevolgen.

Deze leden meenden verder dat de motivering van een bepaling waarin toch van deze principiële contractsvrijheid wordt afgeweken ongenoegzaam gemotiveerd is. Immers er staat alleen maar in dat de minister van Justitie het ongewenst acht dat partijen in hun scheepshuurkoopovereenkomst kunnen bepalen dat in bepaalde gevallen de overeenkomst van rechtswege zal eindigen.

De voorzitter van de commissie,
Kosto

De griffier van de commissie,
Kerkhofs